

ФРАНЦІЯ В КУЛЬТУРНОМУ ПЕЙЗАЖІ УКРАЇНИ

Французька культура та франкофонія нині посідають особливе місце в культурно-мистецькому просторі України.

Зосібна, 4,5% українських учнів вивчають французьку мову, що дає їм змогу отримати доступ до низки навчальних програм, скористатися різноманітними професійними можливостями в Україні, де працюють французькі підприємства, чи просто зануритись у франкомовний світ та осягнути зв'язки, які об'єднують Францію та Україну.

З метою розвитку та зміцнення цих дружніх відносин Посольство Франції в Україні керує тутешньою французькою культурною мережею через свій відділ культури та співробітництва й Французький інститут в Україні (ФІУ), які перебувають у центрі культурної взаємодії між двома державами й так сприяють поглибленню та консолідуванню двосторонніх відносин між ними. Як і близько сотні відповідних французьких установ за кордоном, вони разом докладають зусиль задля популяризування французької мови та франкомовної культури через багаторічне партнерство з українськими діячами освіти, науки, культури та мистецтва. У тісній координації з українськими інституційними та приватними партнерами, а також громадськими організаціями вони провадять діяльність у низці сфер.

У сфері **освітньої, наукової та університетської співпраці** між вищими навчальними закладами й лабораторіями двох держав було укладено 107 угод, з яких близько 70 нині активно впроваджують і в межах яких, зокрема, організовують обміни студентами та науковцями. Щороку у французьких закладах вищої освіти продовжують своє навчання близько 1800 українських студентів. Деякі навчаються за програмою подвійного дипломування між французькими та українськими університетами. Серед них 2021 року 161 студент навчався за програмою аспірантури.

У сфері **популяризування французької мови та культури**, зокрема, серед української молоді, опорними пунктами посольства з питань співпраці в регіонах є 6 закладів Альянс Франсез – у Харкові, Львові, Дніпрі, Одесі, Запоріжжі та Рівному. Майже 4500 слухачів вивчають французьку мову в мережі Альянс Франсез та у ФІУ. Крім того, посольство підтримує розвиток Французького лицю імені Анни Київської, який працює за угодою з Агенцією французької освіти за кордоном (AEFE), Міжнародної французької школи в Києві та Французької школи міста Одеси.

Нарешті, у сфері **поширення культури та розвитку культурної співпраці** ФІУ та мережа закладів Альянс Франсез в Україні щороку прагнуть вписати в місцевий культурно-мистецький пейзаж до сотні заходів у різних царинах, як-от кінематограф, класична музика, сценічне та образотворче мистецтво тощо. Пріоритет належить проектам співробітництва, численні зустрічі між французькими й українськими митцями сприяють міжкультурному обміну та створенню спільних доробків. Особливо слід відзначити сферу вуличного мистецтва – «*street art*», де протягом більш ніж десяти років тривають надзвичайно інтенсивні обміни.

З огляду на дедалі численніші звернення з боку французьких митців та установ, які хочуть виступати в Україні, роль французької культурної мережі в Україні полягає в тому, щоб підтримувати цю динаміку, яка сприяє зміцненню відносин між Україною і Францією. Водночас, інститут надає пріоритетного значення обмінам у тих секторах, у яких українські та французькі культури активно взаємодіють між собою. Наприклад, завдяки нещодавній ініціативі Українського клубу колекціонерів сучасного мистецтва до постійної колекції Національного центру мистецтв і культури імені Жоржа Помпідю було передано 164 твори сучасного українського мистецтва.

У приміщенні ФІУ є також медіатека, яку нещодавно було оновлено. У ній зібрано чималу колекцію класичних і сучасних творів, друкованих, аудіовізуальних та цифрових матеріалів. Медіатека доступна для всіх охочих і є чудовим простором для зустрічей та дискусій.

Зали медіатеки облаштували в такий спосіб, щоб продемонструвати зв'язки між Францією та Україною. Кожну залу присвячено видатній постаті в історії обох держав:

- Ілля Мечников: зоолог, імунолог та бактеріолог родом із Харкова, який став одним із лауреатів Нобелівської премії з фізіології за дослідження імунітету (1908 р.) і з 1904 року обіймав посаду заступника директора паризького Інституту Пастера;
- Хана Орлова: французька скульпторка та графістка, яка народилася в Старокостянтиніві. Здобувши у 1920-х роках визнання як портретистка, Хана Орлова є, зокрема, відомою завдяки погруддю Давіда Бен-Гуріона

та скульптурній групі «Пам'ятник героям», яку було присвячено захисникам Ейн Гев;

- Соня Делоне: французька художниця з Одеси, яка належала до течій орфізму та фовізму й стала, зокрема, відомою своїми працями на текстилі. 1975 року її нагородили орденом Почесного легіону. Соня Делоне – перша жінка, чиї твори за життя експонувалися на персональній виставці у Музеї Лувру;
- Софія Яблонська: кар'єра цієї українсько-французької письменниці, журналістки й архітекторки провела її по всьому світу. Ці подорожі, зокрема, знайшли свій відбиток у творчості мисткині.

Найголовнішу щорічну подію, яка, до того ж, є найрепрезентативнішою з погляду іміджу Франції в Україні, ФІУ проводить у квітні, починаючи з 2004 року. «Французька весна» має на меті продемонструвати українській публіці найкращі зразки класичного та сучасного французького мистецтва.

Завдяки культурно-мистецьким заходам у Києві та регіонах тисячі людей мають змогу відкрити для себе нові мистецькі обрії. Фестиваль «Французька весна» заохочує ініціативи у сфері культурної співпраці на місцях: ціла низка проектів, які втілюють спільно з місцевими установами та партнерами, сприяють налагодженню тривалих зв'язків між французькими й українськими установами та митцями.

Попри безпрецедентну ситуацію «Французьку весну 2021» таки провели! Посольство Франції та Французький інститут в Україні відновили зазначений фестиваль після перерви 2020 року, яку спричинила пандемія, та провели його всінадцяте. «Французька весна в Україні» – різножанрова культурна подія, що за багато років стала справжньою візитівкою французько-української співпраці. Цьогоріч фестиваль провели в Києві, Дніпрі, Харкові, Львові, Одесі, Рівному, Запоріжжі й Івано-Франківську завдяки мережі закладів Альянс Франсез та ГО «Парі-ІФ», які беруть активну участь у культурному житті міст і відповідних областей.

«Я – мрія...» – спектакль у форматі монументальної проєкції, побудованої з використанням 3D-технологій

'I am a dream...' is a performance in the format of monumental projection with 3D technologies

Музичний супровід спектаклю «Я – мрія...» забезпечував етногурт «ДахаБраха»

The folk band DakhaBrakha was providing musical accompaniment to the performance 'I am a dream.'

Публіка, яка після довгих важких місяців ізоляції надзвичайно тішилася можливості відсвяткувати вибух життя та природи навесні, нетерпляче чекала на культурні заходи. Тему фестивалю – «Просто неба» – навіяли імпресіоністи, які малювали на природі.

Адаптуючись до кризової епідемічної ситуації, 17-й фестиваль тривав кілька місяців – з березня до липня 2021 року. Інститут зумів провести частину заходів офлайн, дотримуючись санітарних вимог, іншу частину програми було адаптовано й проведено онлайн – і все з великим успіхом!

Варто навести кілька найяскравіших епізодів цієї насиченої культурної програми, яка налічувала пів сотні заходів, зокрема сім турне.

Вуличний театр. «Я – мрія...» – вистава у форматі монументальної проєкції, побудованої з використанням 3D-технологій. Її створила компанія з міста Ренн «Spectaculaires, Les Allumeurs d'Images», а показали її під оригінальний живий музичний супровід від етнічного українського гурту «ДахаБраха». Тисячі глядачів прийшли побачити цю головну окрасу фестивалю, яку демонстрували 11 та 12 червня. Захід було організовано згідно з ретельним дотриманням протиепідемічних норм. Окрім того, виставу наживо транслювали на цифровій платформі «UA: Суспільне». А в Рівному, Одесі та Харкові компанія «Les Quidams» презентувала свої вуличні вистави «Les Trois Totems» і «Fiers à Cheval».

Музика. 25 березня ушлявлений французький віолончеліст Гюьє Капюсон виступив у Харкові в супроводі українського оркестру «New Era Orchestra» на відкритті «Kharkiv Music Fest». Показали свою майстерність піаністи-віртуози Кім Барб'є та Максим Зеккіні, а також молодий квартет «Möbius» спільно з відомим французьким композитором П'єром Тіллуа. А представник геть іншого музичного жанру – запальний французький джазовий гурт «Ozma» – провів турне в Києві та Львові.

Аудіовізуальний сектор. Під час кіноконцерту українська публіка ознайомила з трьома французькими сюрреалістичними фільмами ХХ століття («Механічний балет» Фернана Леже та Дадлі Мерфі, 1924 р.; «Опера-Муфф» Аньєс Варди, 1958 р.; «Кров поета» Жана Кокто, 1932 р.), покладеними на музику, яку український композитор Антон Байбаков написав спеціально для цього проєкту.

Кіно. На Фестивалі допрем'єрних показів, що проходив онлайн із 23 квітня по 2 травня, було представлено п'ять фільмів, які переглянуло майже 21 тис. глядачів у всій Україні. Одну з стрічок згодом показали просто неба 27 червня в Києві. Ретроспективу фільмів «Вона знімає кіно» представили в кінотеатрах Києва, Харкова, Львова й Одеси, потім у 18-ти кіноклубах по всій країні. Шість стрічок ретроспективи подивилися загалом понад 1400 глядачів. Ці заходи, які мали на меті представити сучасне французьке кіно, було підготовано в партнерстві з «Arthouse Traffic».

Компанія «Les Quidams» презентує вуличний спектакль «Les Trois Totems» в Одесі

The Les Quidams company presents a street performance named 'Les Trois totems' in Odesa

Урочисте закриття фестивалю – концерт струнного квартету «МОBIUS» (фото Артема Галкіна)

Solemn closing ceremony of the festival – concert of the string quartet Möbius (photo by Artem Halkin)

Спільно з «Довженко-центром» було також організовано ретроспективу фільмів Леоніда Могилевського. Виходець з Одеси, режисер Леонід Могилевський був активним членом ВУФКУ (Всеукраїнське фотокіноуправління) та став відомим у світі як Леонід Могі.

Стритарт. Усесвітньо відомі французькі митці створили на фасадах навчальних закладів чотири стінописи: художник Nelio – на стінах будівлі Київського політехнічного інституту та середньої школи № 157 міста Києва; Seth – на фасаді загальноосвітньої школи № 55 в Одесі; Poraу – на стіні Придніпровської державної академії будівництва та архітектури в Дніпрі.

Також на увагу заслуговує «Блакитний лабіринт» – проєкт на перетині сучасного мистецтва та міського простору, французько-українська мистецька резиденція, у межах якої художники Алевтина Кахідзе та Gilbert1 об'єдналися задля створення артінтервенцій у міський простір та відродження в колективні пам'яті киян спогадів про малі річки. Для презентації проєкту було організовано екскурсію з гідом.

Фотографія. Було проведено серію фотовиставок просто неба: французький фотограф-документаліст Гійом Ербо представив свою серію про Революцію гідності на паркані Національної бібліотеки України, а український фотограф Олександр Гяделов (лауреат престижної Шевченківської премії за 2020 р.), продемонстрував, немов відлуння, свою виставку «Східний пейзаж» на огорожі Посольства Франції в Україні. Останню ж серію легендарного французького фотографа Антуана д'Агати під назвою «Оголене життя», присвячену наслідкам пандемії COVID-19 у Франції, експонували в Національному музеї Тараса Шевченка з 11 по 30 травня.

Образотворче мистецтво. У музеї Ханенків зберігається одна з найцінніших в Україні колекцій французьких витворів мистецтва, яку було окремо представлено в межах «Французької весни». Куратори музею ознайомили відвідувачів із творами Франсуа Буше, Елізабет Віже-Лебрєн, Клода Жозефа Верне та інших відомих митців XVIII та XIX століть, а також зі скульптурами доби Середньовіччя та XIX століття, як-от авторства Жана-Батиста Карпо.

Цьогоріч «Французька весна» тривала до середини липня. Її проведення уможливила активна участь українських партнерів відділу культури та співробітництва посольства та ФІУ – державних і приватних, загальнонаціональних і місцевих, професіоналів та аматорів – поціновувачів французької культури, франкофонів та франкофілів. Саме їм належить головна роль в успіху цього фестивалю.